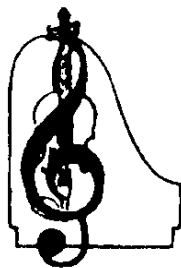

culturele
ANBI

378e concert

Dinsdag 13 december 2016

20.00 uur

Boris Giltburg,
piano

Grote Zaal
Deventer
Schouwburg

*Onze concerten worden mede mogelijk
gemaakt door een bijdrage van de
Gemeente Deventer in het kader
van een 'Kleintje Cultuur'*

Programma

Robert Schumann (1810-1856)

Papillons op. 2 (1829 -"31)

Introduzione- Moderato - 1— in D

2 Prestissimo in Es

3 — in fis

4 Presto in A/fis

5 — (*grazioso*) in Bes

6 — in d

7 Semplice in f

8 — in cis/Des

9 Prestissimo in bes

10 Vivo in a

11 — in D/G

Finale in D

Johannes Brahms (1833-1897)

Sonate voor piano in C gr. t. op. 1 (1853)

(*opgedragen aan Joseph Joachim*)

Allegro

Andante

Scherzo, Allegro molto e con fuoco

Finale, Allegro con fuoco

pauze

Sergej Rachmaninov (1873-1943)

Zes Études-Tableaux op. 39 (1917)

nr 2 Lento assai in a

nr 3 Allegro molto in fis

nr 7 Lento (lugubre) in c

nr 6 Allegro in a

nr 5 Appassionato in es

nr 9 Allegro moderato:

Tempo di marcia in D

Sergej Prokofiev (1891-1953)

Sonate voor piano nr. 7 in Bes gr. t. op. 83

(1939-"42)

Allegro inquieto

Andante caloroso

Precipitato

De Russisch-Israëlsche pianist **Boris Giltburg** (Moskou, 1984) ging al in zijn tienerjaren op tournee met het Jerusalem Symfonie Orkest. Hij won in 2002 de eerste prijs van de Santander International Piano Competition en in 2013 bij het Koningin Elisabeth Concours te Brussel zowel de eerste prijs als de publieksprijs. Zijn spel is zeer expressief en verfijnd en wordt wel vergeleken met dat van Svjatoslav Richter en Arthur Rubinstein. Boris Giltburg trad op met gerenommeerde orkesten als het London Philharmonic Orchestra, City of Birmingham Symphony Orchestra, Malmö Symfonie Orkest en het Filharmonisch Orkest van Praag. Ook gaf hij solorecitals op belangrijke podia als Wigmore Hall, Concertgebouw Amsterdam, Wiener Konzerthaus, Herkulesaal te München, Louvre te Parijs en de Tonhalle Zürich. Boris Giltburg trad in 2015 met veel succes op in onze serie met drie pianosonates van Beethoven, die hij kort daarna op cd heeft opgenomen, een productie die laaiende recensies opleverde.

Schumann in 1830

Robert Schumann was de jongste van vijf kinderen. Zijn moeder was een achternicht van de beroemde Duitse schrijver Gotthold Lessing en zij was 43 jaar toen Robert werd geboren. Zijn vader August, afkomstig uit een domineesgezin, litterair begaafd, begon nadat hij een tijdje als kruidenier had gewerkt, een boekhandel, later tevens uitgeverij, in Zwickau (75 KM ten zuiden van Leipzig). Moeder Johanna zong graag en zou veel liederen uit het hoofd hebben gekend. Robert kreeg vanaf zijn 7e jaar pianoles en hij begon al gauw te improviseren en pogingen tot componeren te doen. Hoewel vader August niet zo erg muzikaal was, gaf hij zijn zoon een kostbare vleugel cadeau en daarna werkte Robert zich door veel pianowerken van Haydn, Mozart en Beethoven heen. Bovendien grasduinde hij naar hartelust in de grote boekenvoorraad in zijn vaders magazijn. Op school organiseerde hij een genootschap van leerlingen, dat zich bezig hield met literatuur van o.a. Schiller en Shakespeare. Robert

verdiepte zich in de werken van de klassieken als Horatius, Sophocles en Homerus en kort voor zijn eindexamen verzorgde hij samen met zijn broer Karl een uitgave van het Latijnse woordenboek van Forcellini. Hij begon te dichten, maar met deze pogingen stopte hij abrupt toen hij kennismaakte met de bloemrijke taal van de dichter 'Jean Paul', pseudoniem van Johann Paul Friedrich Richter. Men deed een poging Robert voor muzieklessen naar Carl Maria von Weber in Dresden te verwijzen, maar de beroemde componist stierf in 1826. Kort daarna stierf ook Roberts vader, aan tbc. Robert heeft altijd het gemis gevoeld van degelijke muzikale scholing in zijn jeugd. Ook had hij ernstige twijfels over zijn capaciteiten als dichter: "het waarlijk poëtische is het 'onzegbare', datgene wat niet met woorden is te benoemen en dan komt men vanzelf terecht bij de muziek". Hij begon beginjaren "30 aan van alles: symfonieën, pianoconcerten, sonates, maar deze geijkte compositievormen bleven de eerste 10 jaar van zijn componistenbestaan vrijwel alle onvoltooid. Wat hij wel voltooide waren 'dichterlijke' composities voor piano, met namen als: Intermezzi, Arabesque, Davidbündlertänze, Carnaval, Kinderszenen, Noveletten en als één van de eerste: 'Papillons', dat hij componeerde toen hij rechten studeerde (1828 in Leipzig, 1829 -'30 in Heidelberg), een studie waaraan hij vrijwel niets heeft gedaan. Schumann kreeg de inspiratie voor 'Papillons' uit het laatste hoofdstuk van de roman 'Flegeljahre' van Jean Paul, waarin de geheimzinnig sfeer op een gemaskerd bal wordt beschreven. Na een korte inleiding volgt een dromerige wals en daarna een reeks korte stukken waarin de wisselende stemmingen op het bal tot uiting komen. Opmerkelijk is de Finale waarin de dweepzieke en fantasievolle jeugd door een 'grootvaderlijke' dans tot bezinning wordt gemaand en wordt geconfronteerd met de burgerlijke plichten van alledag. Deze 'Grossvater', die traditioneel wordt gedanst na een huwelijksplechtigheid, wordt door Schumann kunstig vervlochten met de wals uit het eerste deel en zo gaan jong en oud hand in hand verder door het leven.

Johannes Brahms begon al op zeer jonge leeftijd met componeren, maar van deze vroege werken is niets bewaard gebleven; er resteert een Scherzo voor piano uit 1851, later uitgegeven als op. 4. Uit de jaren 1852-1853 dateren de pianosonates op. 1 en 2 en een aantal liederen. Brahms leerde de toen al beroemde violist Joachim kennen, die hem introduceerde bij de Schumanns in Düsseldorf, waar hij, vol aarzeling, na een voettocht langs de Rijn, op 30 september 1853 op de stoep stond. Hij wordt hartelijk ontvangen en wanneer hij zijn sonate op. 1 heeft voorgespeeld sluiten Clara en Robert Brahms in hun hart. Schumann schrijft kort daarna een artikel in *das Neue Zeitschrift für Musik* waarin hij Brahms prijst als de man die is voorbestemd om op 'de meest ideale manier de geest van de tijd uit te drukken', kortom: in wiens handen de toekomst van de muziek zal liggen. Schumann noemt de twee bovengenoemde sonates 'verscheide Symphonien'.

De heroïsche openingsmaten van de sonate op. 1: vertonen sterke gelijkenis met het begin van Beethoven's pianosonate op. 106 (Hammerklavier).

Na een overgang volgt een ingetogen 2e thema en in de doorwerking duikt een derde motief op, de compositie krijgt dan een 'symfonisch' karakter. Het thema van het Andante is een oud-Duits minnelied dat viermaal wordt gevarieerd. Het Scherzo is een 'jachtstuk' in e met een lyrisch Trio. De Finale is een rondovorm met een stormachtig eerste thema en twee lyrische neven thema's.

Sergej Rachmaninov componeerde twee reeksen 'Études Tableaux', op. 33 in 1911 en op. 39 vlak voor zijn vertrek uit Rusland in 1917. Net als bij de Etudes van Chopin en Liszt zijn zij gecomponeerd met als uitgangspunt een specifiek technisch probleem, maar zijn zij vooral rijk en verbeeldend in muzikaal opzicht. Al deze stukken hebben vermoedelijk een 'innerlijk programma', maar Rachmaninov, van karakter in zichzelf gekeerd, heeft deze nimmer geopenbaard. Mogelijk werd hij beïnvloed door de gedichten van Marietta Shaginian (1888-1982) met wie hij een speciale relatie en briefwisseling heeft gehad en van wie hij ook gedichten op muziek heeft gezet.

Sergej Prokofjev, geboren in Oekraïne, kwam op zijn dertiende op het Conservatorium in Petersburg en nam toen zijn 4 opera's, een symfonie en 2 pianosonates mee. Door zijn ietwat bijzonder uiterlijk, ongepolijste gedrag, manier van converseren en door zijn hoogst persoonlijke manier van pianospelen – hij speelde voornamelijk zijn eigen composities – wekte hij bij zijn omgeving tegenstrijdige gevoelens op. Desondanks werden zijn muzikale kwaliteiten en zijn verbluffend goede pianospel algemeen erkend. In 1914 verliet hij het Conservatorium met de hoogste onderscheiding, de Rubinsteinprijs. In 1918 week hij uit naar de USA. Beginjaren "20 was hij lange tijd in Parijs en onderging hij de invloed van de 'Groupe des Six', met name van Francis Poulenc wat goed te horen is aan zijn 5e pianosonate. Uit dit werk blijkt dat Prokofjev wel degelijk openstond voor de muzikale instelling van andere componisten. Prokofjev keerde in 1936 definitief terug naar de Sovjet Unie. Na de lieflijke 5e tappen de 3 volgende sonates uit een heel ander vaatje: de 'oorlogs-sonaten', alle ruim voorzien van krachtpatserij. Het 1e deel van de 7e sonate balanceert tussen de uitersten van nervositeit en een droevig soort rust. Het 2e deel lijkt deze spanning 'verwarmend' te compenseren. Het 3e deel 'precipitato' (gehaast) in 7/8, ijlt onrustig voort, een 'Toccata', die abrupt eindigt. De sonate werd gecomponeerd ten tijde van de slag om Stalingrad (Wolgograd) en Prokofjev kreeg er de Stalinprijs voor. Zijn relatie met het Sovjetregime was zeer ambigue. Ironisch genoeg stierven Prokofjev en Stalin, plotseling, op dezelfde dag: 5 maart 1953.

Volgend concert

Woensdag 11 januari 2017, 20u

Isabelle van Keulen, viool

Hannes Minnaar, piano

Sonates van Mendelssohn (1838),

Beethoven (op. 30/1), Mozart (KV 454)

en Debussy

19u Inleiding Guus van Es, musicoloog

Programmatoelichtingen en recensies:

Google naar kamermuziek Deventer